

DAMIR JURAS*

Neovlaštena provjera osobnih podataka građanina u Informacijskom sustavu Ministarstva unutarnjih poslova; Postupanje policijskog službenika s krajnjom nepažnjom; Početak tijeka zastare kod produljenog djela

1. Neovlaštena provjera osobnih podataka građanina u Informacijskom sustavu Ministarstva unutarnjih poslova

Upravni sud u Rijeci u presudi poslovni broj: 3 UsI-958/2018-8 od 17. siječnja 2019.,¹ utvrdio je da je pravo na pristup podacima u Informacijskom sustavu Ministarstva unutarnjih poslova (IS MUP-a) ograničeno, odnosno da provjere u IS MUP-a policijski službenici mogu obavljati samo kad za to postoji službeni razlog² te je odbio tužbeni zahtjev policijskog službenika koji je izvršnim rješenjem disciplinskog suda MUP-a proglašen odgovornim zbog teške povrede službene dužnosti iz članka 96. stavka 1. točke 9. Zakona o policiji („neovlašteno ili nenamjensko korištenje sredstava Ministarstva“) jer je „nenamjenski koristio sredstva IS MUP-a na način da je bez opravdanog razloga u IS MUP-a izvršio provjeru osobnih podataka za građanina (...)“.

Iz obrazloženja:

„Nisu osnovani navodi tužitelja iz tužbe da je osobna ovlast i procjena svakog policijskog službenika kada će i koju osobu provjeriti u IS MUP-a, jer je pravo na pristup podacima u IS MUP-a strogo regulirano i ograničeno samo na određeni broj djelatnika MUP-a, koji s obzirom na prirodu posla i zbog potrebe da zbog službenih razloga raspolažu nekim podatkom

* dr. sc. Damir Juras, MUP RH, Split, znanstveni suradnik, Hrvatska.

¹ Navedenu presudu potvrdio je Visoki upravni sud Republike Hrvatske presudom poslovni brojUsž-1305/19-2 od 16. svibnja 2019.

² Detaljnu analizu hrvatskog zakonodavstva, međunarodne izvore i njihovu međusobnu usklađenost u području prikupljanja i obrade osobnih podataka, vidi u: Gluščić, S., Prikupljanje, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka, Policija i sigurnost, 3/2017., str. 212.-225.

imaju za to službeni razlog, dok je iz izvješća Službe policije PU (...) upravo razvidno da nije bilo ikakvog postupanja prema (...) niti je provedeno kriminalističko istraživanje pa da bi eventualno postojala potreba koja bi se mogla opravdati službenim razlozima da se istoga provjerava. I po mišljenju ovoga Suda, kao i tuženika, kada bi svaki policijski službenik koji ima ovlast uvida u IS MUP-a mogao bez ikakvog razloga provjeravati koga i kada želi, iz razloga jer mu je neki podatak 'operativno interesantan', to bi dovelo do zloraba službenih podataka. Naime, Zakon o tajnosti podataka regulira što se smatra kvalificiranim i nekvalificiranim podatkom, stupnjeve tajnosti, postupak klasifikacije i deklasifikacije, pristup podacima, zaštitu i nadzor te je jasno definirano da pristup klasificiranim podacima imaju osobe kojima je to nužno za obavljanje poslova iz njihova djelokruga. Nije sporno da tužitelj radi na poslovima policijskog službenika za preventivu, taktiku i metodologiju i da je ovlašten za rad na IS MUP-a, međutim podatke koji su sadržani u IS MUP-a ovlašten je koristiti za službene potrebe, odnosno potrebe obavljanja poslova svog radnog mjesta, a ne u privatne svrhe u cilju saznavanja informacija za koje on ima privatni interes. Zakonom o tajnosti podataka žele se, u prikupljanju, obradi i korištenju osobnih podataka, maksimalno zaštititi osobni podaci fizičkih osoba sa svrhom zaštite njihova privatnog života i ostalih ljudskih prava i temeljnih sloboda, a koja zaštita je osigurana svima bez obzira na državljanstvo i prebivalište, neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama. Stoga, nije sporno da policijski službenik zbog prirode svog posla ima uvid u informacije, podatke koji nisu dostupni običnim građanima, međutim s takvim podacima dužan je postupati na strogo propisan način, isključivo u cilju obavljanja policijskog posla i primjene policijskih ovlasti iz službenih razloga, dok tužitelj ne spori da je provjere vezano uz građanina (...) vršio isključivo iz privatnih interesa, a u provedenom je disciplinskom postupku nesporno utvrđeno da za to nije imao nikakve službene potrebe.

Također, Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika opširno i detaljno uređuje *modus* prikupljanja podataka, pohranu, obradu i korištenje podataka, kao i način i pod kojim pretpostavkama ovlaštena službena osoba može pristupiti podacima, a prilikom svakog pristupanja stranici IS MUP-a, pojavljuje se jasno i nedvojbeno upozorenje s tekстом napisanim tiskanim slovima: ODAVANJE PODATAKA NEOVLAŠTENIM OSOBAMA I NEOVLAŠTENI I NENAMJENSKI KORIŠTENJE SREDSTAVA MINISTARSTVA PREDSTAVLJA TEŽU POVREDU SLUŽBENE DUŽNOSTI PROPISANU ČLANKOM 96. ST. 1. TOČ. 5. i 9. ZAKONA O POLICIJI.

Stoga nisu osnovani navodi tužitelja iz tužbe da tuženik nije obrazložio da je tužitelj vršio provjeru isključivo u privatne svrhe, jer je tužitelj u izvješću od 29. lipnja 2016., kao i na usmenoj raspravi istaknuo da mu je (...), kojeg je upoznao na krstikama, bio po nečem zanimljiv i interesantan te da je nastojao o njemu saznati što više, iz razloga što je znatijelna osoba, odnosno tužitelj je na taj način iznio razloge zbog kojih je provjeravao imenovanog u IS MUP-a, a navedeni razlozi nisu vezani za potrebe obavljanja službe. (...)

Naposljetku, valja ukazati na to da je Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima propisano između ostalog da policija obavlja policijske poslove i primjenjuje policijske ovlasti radi sprječavanja i otklanjanja opasnosti u kriminalističkim istraživanjima, a pri prikupljanju, obradi, pohrani i korištenju podataka, policija treba posebno skrbiti o zaštiti osobnih i drugih podataka, o njihovoj tajnosti i povjerljivosti, dok se osobni podaci pohranjeni u zbirke mogu koristiti samo u svrhe radi kojih je zbirka ustrojena, a u druge svrhe samo ako je to propisano

posebnim zakonom, dok su posebno propisani i način zaštite podataka, rokovi čuvanja, način uvida, ispis i ispravak podataka te nadzor nad zbirkama podataka.“

Engl.: *Unauthorised Verification of Citizens' Personal Data in the Information System of the Ministry of the Interior*

2. Neovlaštena provjera osobnih podataka građanina u Informacijskom sustavu Ministarstva unutarnjih poslova; Postupanje policijskog službenika s krajnjom nepažnjom

Zakonom o policiji (čl. 93. st. 2.) propisano je da policijski službenik odgovara za povrede službene dužnosti ako je povredu učinio namjerno ili iz krajnje nepažnje. Dakle, policijski službenik ne odgovara za povredu službene dužnosti počinjenu s običnom nepažnjom.

S krajnjom nepažnjom postupa policijski službenik koji ne upotrijebi ni onu pažnju koju bi upotrijebio prosječni policijski službenik prilikom obavljanja konkretnog posla odnosno primjene ovlasti. S običnom nepažnjom postupa policijski službenik koji u svojem ponašanju ne upotrijebi onu pažnju koju bi upotrijebio osobito pažljiv i savjestan policijski službenik. Visoki upravni sud Republike Hrvatske u presudi poslovni broj: Usž-1390/19-2 od 30. svibnja 2019., utvrdio je da je policijski službenik postupao s krajnjom nepažnjom kada je parafirao zahtjev za nabavu robe koja se ne koristi i nije bila potrebna za rad njegove ustrojstvene jedinice.

„Prema ocjeni ovog Suda pravilno je prvostupanjski sud utvrdio da je tužitelj u inkriminirano vrijeme bio raspoređen na radno mjesto voditelja operativnih poslova te je zahtjev za izdavanje robe sa skladišta (...) parafirao.

Sporno je u ovom postupku je li tužitelj postupao s krajnjom nepažnjom. Po ocjeni ovog Suda postupanje tužitelja koji letimično pregleda zahtjev te parafom potvrdi njegovu pravilnost u situaciji u kojoj mu je kao službeni zadatak dana provjera pravilnosti narudžbe uredske opreme postupanje je koje se može definirati krajnjom nepažnjom.“

Engl.: *Gross Negligence in Police Officer's Actions*

3. Početak tijeka zastare kod produljenog djela

visoki upravni sud Republike Hrvatske, u presudi poslovni broj: Usž-354/19-2 od 9. svibnja 2019., utvrdio je da zastara za pokretanje disciplinskog postupka kod produljene povrede službene dužnosti počinje teći od trenutka dovršetka te povrede (inkriminiranog djela). U prilog ovakvom rješenju govori okolnost da je produljeno djelo jedno disciplinsko djelo, pa se onda za potrebe zastare ne smije ponovno razbijati na njegove sastavne dijelove.³

„Prema činjeničnom opisu povrede službene dužnosti tužitelj je djelo za koje ga se

³ Novoselec, P., (u:) Kaznenopravna zastara pred reformom, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2009., str. 764., smatra da se jedino valjano teorijski može opravdati opredjeljenje za shvaćanje prema kojem kod produljenog kaznenog djela zastara počinje teći od posljednje pojedinačne radnje.

tereti počinio u razdoblju od kolovoza 2013. do 29. veljače 2016. Iz navedenog proizlazi da je predmetno djelo dovršeno 29. veljače 2016. te od tada počinje teći zastara pokretanja disciplinskog postupka. U konkretnom slučaju radi se o djelu koje se sastoji od više počinjenih radnji u određenom razdoblju zbog čega se zastara ne promatra u odnosu na svaku pojedinu radnju. Disciplinski je postupak pokrenut 24. listopada 2016. pa s obzirom na početak tijeka zastare i datum pokretanja postupka prvostupanjski sud pravilno zaključuje da nije nastupila zastara pokretanja disciplinskog postupka.“

Engl.: *The Beginning of the Statute of Limitations on a Continuing Offence*